

Інноваційні педагогічні технології формування конфліктологічної культури майбутніх поліцейських у ВНЗ МВС.

Гіренко Сергій Петрович

кандидат педагогічних наук, доцент, професор
кафедри психології та педагогіки Харківського
національного університету внутрішніх справ

УДК 037.011.33(477)-057.30

Світова та вітчизняна педагогічна теорія і практика має великий арсенал методів, методик та технологій викладання у вищому навчальному закладі з метою формування якісного фахівця.

Суттєвий внесок у процес становлення та розвитку активних інноваційних методів навчання особистості фахівця мають роботи М. Бирштейна, А.Вербицького[2] , Л. Виготського, В. Давыдова, В. Есипова, В. Єфімова, Л. Занкова, В. Комарова, Т. Кудрявцева, О. Леонтьева, И. Лернера, А. Матюшкіна, М. Махмутова, В. Оконя, Дж. Рассела, В. Рибальського, В. Семіченко, М. Скаткина, А. Смолкіна, Т. Тимофіївського тощо.

Актуальним питанням організації конфліктологічної освіти та формуванню професійної конфліктологічної компетентності сучасного фахівця, вмінь управління конфліктами присвячені наукові праці А. Анцупова, Р. Джонсона, С. Емельянова, В.Зигерта, Л. Ланга, Л. Петровської, Н.Самсонової, О.Щербакової, Б. Хасана та багатьох інших.

Професійні аспекти виникнення, протікання та вирішення конфліктних ситуацій в діяльності працівників ОВС присвячені роботи Ю.Аленіна, О.Бандурки, О.Бауліна, І. Ващенко, В.Великого, В.Друзя, Н. Карпова, О. Кришевича, Л.Лобойка, О. Михайленка, В.Назарова, М. Погорецького, С. Шейфера.

Інноваційні дидактичні технології побудови навчального процесу в сучасній педагогіці ґрунтуються на впровадженні навчальної діяльності, яка має на меті набуття майбутнім фахівцем нових вмінь та навичок на тлі високого

рівня особистісної мотивації до самовдосконалення та «зростання». Така навчальна діяльність, на думку І. А. Зязюна має характер надпредметної та поділяється на:

- дослідницьку теоретико-пізнавальну діяльність (постановка проблеми, висування і перевірка гіпотез);
- дискусійну (виявлення і порівняння поглядів, позицій, підбір і подання аргументації тощо);
- моделювальну – в предметно-змістовному (імітаційна гра) і соціально-психологічному (рольова гра) плані;
- рефлексивну – у гносеологічному і почуттєво-особистісному плані (інтелектуальна, естетична рефлексія).

На думку А.А.Вербіцького, організація навчання за допомогою системи дидактичних форм, методів і засобів, в яких відтворюється та моделюється наочний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності фахівця, найбільш ефективно забезпечує виховання необхідних наочно-професійних і соціальних якостей особистості. Воно носить назву контекстного навчання[1] та полягає в тому, що навчальна інформація структурована у вигляді конкретних завдань, проблемних ситуацій, узятих з майбутньої професійної діяльності. Контекстне навчання реалізується у трьох базових формах діяльності учнів

- академічна учбова діяльність (лекції, семінари, самостійної роботи);
- квазіпрофесійна діяльність (ділові ігри, тренінгі, проблемні ситуації);
- навчально-професійна діяльність (науково-дослідна робота, навчальна та виробнича практика, дипломне проектування).

Поєднання цих діяльностей, на думку А.А. Вербіцького, адаптує традиційні навчальні форми до конкретної майбутньої професії та більш якісно дозволяє підготувати майбутнього фахівця.

В рамках контекстного навчання (включення в навчальний процес проблемних ситуацій, реально існуючих в професійному середовищі) на практикумах розв'язуються різні ситуативні проблемні задачі й розробляються

найбільш ефективні методи, прийоми, способи й форми їх розв'язання. Практичні заняття, ділові ігри та проблемні ситуації формують у курсантів вміння та навички: володіти методиками дослідження службових та особистих конфліктів, конфліктності людини та колективу; характеризувати емоційний стан учасників конфлікту, прогнозувати конфліктні дії; нейтралізовувати конфліктогени спілкування; диференціювати предмет, об'єкт та учасників конфлікту; аналізувати причини виникнення конфліктів; розрізняти конфлікт та суперечку, причини та привід до конфлікту; класифікувати конфлікти; аналізувати динаміку протікання конфліктів; розв'язувати та попереджати конфлікти; вести переговорні процеси на різних стадіях конфлікту.

Перевагами групового навчання при вивченні дисциплін конфліктологічного циклу є: активне спілкування (діалог), активне слухання, обговорення проблем, обмін позиціями та оцінками, розвиток рефлексивних здібностей, формування умінь ставати на позицію іншого; розвиток умінь працювати в групі для досягнення спільної мети: уміння вирішувати конфлікти спільно, колективно; поліпшується групова академічна успішність; розвивається інтерес до спільного навчання, підвищується взаємоповага та толерантність; розвивається взаємодопомога; поліпшується психологічний клімат та стосунки курсантів в групі

Широкою мірою в навчальному процесі застосовуються мультимедійні засоби для надання інформації у вигляді навчальних фільмів про конфлікт та психологічні особливості його учасників. Педагогічний досвід показує, що найбільш ефективно у навчальному процесі використовувати відеофільми про конфлікти малих, середніх та великих соціальних груп, їх причини та динаміку, конфліктні емоційні стани учасників, стратегії та тактики конфліктної боротьби, переговорні процеси та розв'язання конфліктних ситуацій. Широко застосовуються в педагогічній практиці відеоматеріали (епізоди з художніх та документальних фільмів), пов'язані з майбутньою професійною діяльністю курсантів.

Також, досвід викладання конфліктологічних дисциплін та окремих модулів дозволяє виділити як ефективні, низку активних педагогічних технологій. Серед них:

обговорення конфліктологічних проблеми в загальному колі. Це загальновідома технологія, яка застосовується, як правило, в комбінації з іншими. Її метою є прояснення певних положень, привертання уваги курсантів до складних або проблемних питань у навчальному матеріалі, підвищення мотивації пізнавальної діяльності, актуалізація опорних знань тощо.

Мікрофон. Різновидом загально групового обговорення є технологія “Мікрофон”, яка надає можливість по черзі кожному учаснику навчального процесу висказати швидко власну думку з проблеми, відповідаючи на запитання або висловлюючи позицію.

Мозковий штурм (мозкова атака). Відома інтерактивна технологія колективного обговорення, що широко використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми(конфлікту). Мозковий штурм спонукає курсантів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки. Мета “мозкового штурму” полягає в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми від усіх курсантів та студентів протягом обмеженого періоду часу (5-10 хвилин).

Ажурна пилка (“Мозайка”, “Джиг-со”). Представлена технологія використовується для створення на семінарсько-практичному занятті ситуації, яка дає змогу курсантам працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. Вона може замінити частину лекції у тих випадках, коли початкова інформація повинна бути донесена до курсантів та студентів перед проведенням базової лекції або доповнює таку лекцію. Заохочує учнів допомагати один одному вчитися навчаючи.

Аналіз ситуації конфлікту. На семінарсько-практичному занятті зміст деяких понять курсанти засвоюють, аналізуючи певні ситуації. Такі ситуації можуть аналізуватись учнями індивідуально, в парах, в групах або піддаватись в загальному колі. Такий аналіз потребує певного підходу, алгоритму.

Технологія вчить курсантів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі та другорядні обставини, аналізувати та приймати рішення.

Дебати. Один з найбільш складних способів обговорення дискусійних проблем. Дебати можна проводити лише тоді, тоді коли курсанти навчилися працювати в групах та засвоїли технології вирішення проблем. У дебатах поділ на протилежні точки зору набуває найбільшої гостроти, оскільки учням необхідно довго готуватись і публічно обґрунтовувати правильність своєї позиції.

Робота в малих групах надає всім учасникам можливість діяти, практикувати навички співпраці, міжособистісного спілкування? зокрема, оволодіння прийомами активного слухання, вироблення загального рішення, формує майстерність розв'язання педагогічних завдань, суперечок.

Якість та результативність професійної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ безпосередньо пов'язані з їх здатністю професійно та неупереджено (об'єктивно) аналізувати ситуацію та виконувати службові обов'язки, демонструвати високий рівень загальної культури, професійну компетентність, мати соціально-психологічну адаптивність, мотивацію до самовдосконалення, конструктивно спілкуватися.

Література.

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий - М.: "Высшая школа", 1991. - 207 с.
2. Питюков В.Ю. Основы педагогической технологи / В.Ю..Питюков В.Ю. - М.:Гном и Д, 2001. - 192с.